

การจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนวัดควนวิเศษ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

THE MANAGEMENT OF STUDENT CARING AND SUPPORT A CASE STUDY OF
WATKUANWISADE SCHOOL UNDER TRANG PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

ดุสิตา ราษฎร์, ทิพย์ ขำอยู่

Dusida Randon, Thip Khumyoo

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Faculty of Education, Suan Dusit University, Thailand

อีเมล : Corresponding Author's Nattakan1158@gmail.com, thipkhumyoo@gmail.com

Received: November 14, 2024 **Revised:** December 25, 2024 **Accepted:** December 31, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพของการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดควนวิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 และ 2) ศึกษาแนวทางการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดควนวิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์สภาพของการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดควนวิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูระดับชั้นปฐมวัย และครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวนทั้งสิ้นรวม 15 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเด็นการสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดควนวิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนที่ 1 มาร่างเป็นแนวทางการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน และนำร่างสนทนากลุ่ม โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูประจำชั้นศึกษานิเทศก์ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักจิตวิทยาให้คำปรึกษา จำนวนทั้งสิ้นรวม 11 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเด็นสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพของการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการปฏิบัติ 5 ขั้นตอน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข การส่งต่อ ทุกขั้นตอนมีการปฏิบัติและมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แต่มีข้อปฏิบัติบางข้อที่มีการละเลยและควรส่งเสริมให้มี

การปฏิบัติ จึงได้นำไปสร้างเป็นแนวทางการปฏิบัติแต่ละขั้นตอน และ 2) แนวทางการจัดการงานดูแลช่วยเหลือ การรู้จักนักเรียนรายบุคคลใช้ระบบเก็บข้อมูล SDQ, School Health Hero, OBEC CARE ข้อมูลครบทุกมิติ การคัดกรองจำแนกกลุ่มใช้แบบวิเคราะห์ข้อมูลรายบุคคล การส่งเสริมและพัฒนา กำหนดนโยบายการดำเนิน กิจกรรมในแผนพัฒนา นิเทศ เสริมแรงให้ครูปฏิบัติงานตามแผน การป้องกันช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา ควรมี ระบบติดตามตรวจสอบการดำเนินการ การติดตามช่วยเหลือ การส่งต่อควรมีการประชุมชี้แจงเหตุผลการส่งต่อ ภายใต้ฐานข้อมูลที่ชัดเจนเป็นระบบและปัจจุบัน

คำสำคัญ: การจัดการ, งานดูแลช่วยเหลือนักเรียน, โรงเรียนวัดควนวิเศษ

Abstract

This study aimed to: 1) analyze the state of student caring and support management at Watkuanwisade School under Trang Primary Educational Service Area Office 1, and 2) study guidelines for student caring and support management at Watkuanwisade School under Trang Primary Educational Service Area Office 1. This qualitative research was divided into two phases: Phase 1 analyzed the state of student caring and support management at Watkuanwisade School under Trang Primary Educational Service Area Office 1. The informants consisted of school administrators, kindergarten teachers, and primary school teachers grades 1-6, totaling 15 individuals, selected through purposive sampling. Data collection instruments included focus group discussion guidelines, and data were analyzed using content analysis. Phase 2 studied guidelines for student caring and support management at Watkuanwisade School under Trang Primary Educational Service Area Office 1 by using the results from Phase 1 to draft student caring and support management guidelines. The draft was then discussed in focus groups with informants including school administrators, teachers responsible for student care, classroom teachers, educational supervisors, basic education commission members, and psychological counselors, totaling 11 individuals, selected through purposive sampling. Data collection instruments included focus group discussion guidelines, and data were analyzed using content analysis.

The research findings revealed that: 1) The state of student caring and support management implemented five steps: knowing students individually, screening, promotion and development, prevention and intervention, and referral. All steps were implemented and carried out continuously, but some practices were neglected and should be promoted, which

led to the development of practical guidelines for each step. 2) The guidelines for student caring and support management included: using SDQ, School Health Hero, and OBEC CARE systems to collect comprehensive individual student data; using individual data analysis forms for screening and classification; establishing policies for development activities in the school development plan; supervising and reinforcing teachers to implement the plan; having monitoring systems for prevention, assistance, and problem-solving; and holding meetings to explain referral reasons based on clear, systematic, and up-to-date information.

Keywords: Management, Student Care and Support Services, Watkuanwisade School

บทนำ

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้เติบโต เป็นบุคคลที่มีคุณภาพรอบด้าน ครอบคลุมการพัฒนาทั้งทางกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขตามอุดมการณ์ของสังคม การดำเนินงานระบบนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะครูที่ต้องมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ และใช้กลยุทธ์หรือเครื่องมือประเมินที่หลากหลาย เพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และการให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม เพื่อร่วมกันบ่มเพาะและสนับสนุนให้เยาวชนเติบโตเป็นพลเมืองดีที่มีคุณภาพ และสามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป (นัฏพันธ์ ดิศเจริญ, 2565) ดังนั้น การจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นงานที่สำคัญมาก โรงเรียนจะต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนภายใต้บริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้เรียน งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นการค้นหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อสร้างกลไกที่สามารถป้องกัน แก้ไข และสนับสนุนนักเรียนให้สามารถเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป้าหมายสำคัญคือการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่จะช่วยเสริมสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความทันสมัย และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง จากการศึกษาผลงานวิจัยส่วนใหญ่ จะเป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีกระบวนการขั้นตอนต่าง ๆ สอดคล้องกับสภาพปัญหา ของแต่ละพื้นที่ เนื่องจากสภาพปัญหาของผู้เรียน ตลอดจนการบริหารจัดการของสถานศึกษาแต่ละแห่ง มีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกัน ดังเช่น การจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดควนวิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ซึ่งในการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า สภาพปัญหาของนักเรียนมีความซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากปัญหาครอบครัวนักเรียน ปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาสภาพแวดล้อม รวมทั้งปัญหาของสภาพสังคมโดยรวม ที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ผู้วิจัยจึง

เล็งเห็นว่า การจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษา เพื่อแสวงหาข้อค้นพบเกี่ยวกับ สภาพปัญหา สภาพการดำเนินงาน ตลอดจนการนำเสนอแนวทางที่เป็นประโยชน์ สำหรับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ได้กำหนด แผนปฏิบัติการเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยนักเรียน โดยเป็นจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จะต้องมีการจัดการด้วยความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองนโยบายด้านโอกาสและลด ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ซึ่งกำหนดให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนเด็กทุกคนให้ได้รับการดูแลอย่าง ครอบคลุม มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มรูปแบบ โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยช่วงอายุ 3-6 ปี และผู้เรียนระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน วัตถุประสงค์หลักคือ การสร้างโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมและเหมาะสมกับ ความสามารถของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือเด็กกลุ่มเสี่ยง เด็กตกหล่น และเด็กที่มี แนวโน้มออกจากระบบการศึกษากลางคัน เพื่อให้สามารถได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง (สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1, 2566)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา การจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียนวัดควนวิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 เพื่อจะได้ทราบ สภาพและ ปัญหาการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ อย่างชัดเจน และศึกษาแนวทาง การจัดการงานดูแล ช่วยเหลือนักเรียน สำหรับเป็นแนวทางในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมี ประสิทธิภาพ โดยใช้แนวคิดของทฤษฎีระบบมาประยุกต์ใช้ ให้สอดคล้องกับการจัดการงานดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2663) ได้กำหนดไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียน 4) การป้องกันช่วยเหลือ และแก้ไขนักเรียน 5) การส่งต่อนักเรียน เนื่องจากทฤษฎีระบบเป็นหลักการของความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นหลักการของวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้ เกี่ยวข้องกับปัจจัยป้อนเข้า กระบวนการ และผลผลิต โดยคำนึงถึงผลผลิตเป็นสำคัญ ซึ่งการนำทฤษฎีระบบมาประยุกต์ใช้กับการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ขั้นตอนนั้น จะช่วยสนับสนุนความเป็นไปได้ที่จะทำให้การจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ มีการจัดการที่คำนึงถึงปัจจัยที่จะส่งผลต่อ ความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีกระบวนการที่สอดคล้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามสภาพ ปัญหาของแต่ละคน ซึ่งครูและทีมผู้เกี่ยวข้องจะร่วมมือกันสนับสนุนนักเรียนให้มีการพัฒนาอย่างองค์รวม เสริมสร้างความสามารถในการปรับตัว แก้ปัญหา และพัฒนาศักยภาพแห่งตน เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิต ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งผล การศึกษาวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ครู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการร่วมกันพัฒนาการดูแลนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพของการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดควนวิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดควนวิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนวัดควนวิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) กำหนดไว้ 5 ขั้นตอนประกอบด้วย (1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานชีวิตและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้พฤติกรรมของพวกเขามีความหลากหลายทั้งในด้านบวกและลบ (2) การคัดกรองนักเรียน คือ กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียน ในหลาย ๆ ด้าน เพื่อแบ่งกลุ่มนักเรียนตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด หรือการใช้ดุลยพินิจของครูที่ปรึกษา (3) การส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียน คือ การจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้เหมาะสมกับนักเรียนในความสามารถของครูที่ปรึกษาทุกคน โดยคำนึงถึงความแตกต่างรายบุคคล ทั้งด้านความสามารถ ความถนัด และพื้นฐานของนักเรียน เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นบุคคลที่มีคุณภาพตามศักยภาพที่แท้จริงของแต่ละคน (4) การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขนักเรียน คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อให้เด็กตระหนักถึงปัญหาของตนเอง และ (5) การส่งต่อนักเรียน คือ กระบวนการช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่มีปัญหา โดยการประสานงานกับครูแนะแนวหรือครูฝ่ายปกครองในการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาซับซ้อนและยากต่อการช่วยเหลือ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนวัดควนวิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยสังเขป ดังนี้

ณัฐกานต์ รักษา และสายสุดา เตียเจริญ (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรังสรรค์ ผลการวิจัย พบว่า 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรังสรรค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ คือ พบว่าด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา ด้านการคัดกรอง และด้านการส่งต่อ

สุทิน ทองดวง (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบัน ความต้องการ และแนวทางการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยสภาพปัจจุบันของการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่ความต้องการในการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงสุด ส่วนแนวทางในการจัดรูปแบบในโรงเรียนควรเน้นการส่งเสริมพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหาเพื่อให้เด็กนักเรียนพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่

ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์ และอัฐพล อินตะเสนา (2564) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า สภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน สภาพที่พึงประสงค์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด

ชนกมณัฐ แสงสี และทินกฤตพัชร รุ่งเมือง (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรีและพระนครศรีอยุธยา โดยผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างดี

3. กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้สังเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวกับกระบวนการของการจัดการและทฤษฎีระบบของทิตนา แคมมณี (2560) มาใช้เป็นกรอบในการดำเนินการวิจัย เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดควนวิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ตามรูปแบบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน 4) การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขนักเรียน และ 5) การส่งต่อนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบไปด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูระดับชั้นปฐมวัย และครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ผู้บริหารโรงเรียนวัดควนวิเศษ ครูผู้รับผิดชอบงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูประจำชั้น ศึกษานิเทศก์ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักจิตวิทยาให้คำปรึกษา

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบไปด้วย

1.2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำหรับวิเคราะห์สภาพการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดควนวิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูระดับชั้นปฐมวัย และครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวนทั้งสิ้นรวม 15 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง

1.2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำหรับการศึกษาแนวทางการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดควนวิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนวัดควนวิเศษ ครูผู้รับผิดชอบงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูประจำชั้น ศึกษานิเทศก์

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักจิตวิทยาให้คำปรึกษา จำนวนทั้งสิ้นรวม 11 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ชุด ได้แก่

2.1 แบบประเด็นการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาสภาพของการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดควนวิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

2.2 แบบประเด็นการสนทนากลุ่ม สำหรับการวิเคราะห์แนวทางการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดควนวิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการดำเนินการขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการสนทนากลุ่มตามประเด็นในแบบประเด็นการสนทนากลุ่ม และรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการบันทึกเสียงของผู้ให้ข้อมูล

3.3 ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อหาสภาพของการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดควนวิเศษ และแนวทางการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดควนวิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

ผลการวิจัย

การศึกษาการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนวัดควนวิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 สรุปผลการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. สภาพการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดควนวิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

1.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาและส่งเสริมเพิ่มเติม 4 ข้อ คือ สถานศึกษามีเครื่องมือในการเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคลเป็นระบบชัดเจน ผู้ปกครองมีส่วนร่วม มีการรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากครูผู้สอนประจำวิชา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง มีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบตนเองและรู้จักตนเองให้มากขึ้น

1.2 การคัดกรองนักเรียน ประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาและส่งเสริมเพิ่มเติม 4 ข้อ คือ ครูใช้เครื่องมือในการคัดกรองจำแนกกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มมีความสามารถพิเศษ ให้ความรู้กับนักเรียนในการตอบแบบประเมินตรงกับความเป็นจริง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการคัดกรอง โดยให้รายละเอียดข้อมูลที่เป็นจริง ครูนำผลการประเมินการคัดกรองนักเรียนมาปรับปรุงเพื่อพัฒนาต่อเนื่อง

1.3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาและส่งเสริมเพิ่มเติม 4 ข้อ คือ ครูดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการปฏิบัติตามแผนและปฏิทินตามขั้นตอนที่วางไว้ มีการจัดกิจกรรมชุมนุมตามความถนัด ปฏิบัติต่อนักเรียนทุกกลุ่ม ทุกคนไม่ให้เกิดความรู้สึกแปลกแยก

1.4 การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขนักเรียน แต่ยังมีประเด็นสำคัญที่ควรเร่งพัฒนา 4 ข้อ คือ ครูดำเนินการติดตามและช่วยเหลือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาย่างใกล้ชิด จัดการประชุมสรุปพฤติกรรมนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ มีรายงานผลการดำเนินงานป้องกัน แก้ไขปัญหา มีการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายในการแก้ไขปัญหา

1.5 การส่งต่อนักเรียน จากการวิเคราะห์ SWOT ประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนา 4 ข้อ คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินการส่งต่อ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา การวางแผนทางการส่งต่อให้กับผู้เชี่ยวชาญ หรือหน่วยงานภายนอก ร่วมกันวางแผนทางการส่งต่อเพื่อให้ความช่วยเหลืออย่างมีระบบ และการติดตามผลขณะที่นักเรียนอยู่ในการดูแลช่วยเหลือต่อเนื่อง รายงานผู้ปกครองให้ทราบ

2. แนวทางการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดควนวิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนควรดำเนินการดังนี้

2.1.1 ใช้ระบบการเก็บข้อมูล แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) ร่วมกับระบบสุขภาพจิตโรงเรียนวิถีใหม่ (School Health Hero) และระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (OBEC CARE)

2.1.2 ขอความร่วมมือผู้ปกครองทุกคน เก็บข้อมูลและมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ร่วมคิดแก้ปัญหาการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รับรู้พฤติกรรมนักเรียนขณะอยู่ที่โรงเรียน

2.1.3 มีการตรวจสอบข้อมูลนักเรียนแต่ละคนจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

2.1.4 มีการสำรวจ ตรวจสอบความสามารถ ความสนใจนักเรียนรายบุคคล ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรดำเนินการดังนี้

2.2.1 จำแนกกลุ่มนักเรียน โดยใช้แบบฟอร์มบันทึกข้อมูลครูประจำชั้นและฝ่ายปกครอง ด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย

2.2.2 มีการชี้แจงผู้ปกครอง นักเรียน ในการตอบแบบประเมินและเครื่องมือ ให้ตรงกับความเป็นจริง

2.2.3 ชี้แจงการให้ข้อมูลผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรม สุขภาพนักเรียนชัดเจนที่สุด

2.2.4 วิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนแบ่งกลุ่มตามความสามารถ ส่งเสริมให้เพื่อนช่วยเหลือกัน

2.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โรงเรียนควรดำเนินการดังนี้

- 2.3.1 จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาระบบช่วยเหลือ
- 2.3.2 มีการนิเทศ ติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผน และตามปฏิทินอย่างต่อเนื่อง
- 2.3.3 มีการนิเทศประเมินผลการจัดกิจกรรมชุมนุมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามความถนัด
- 2.3.4 สร้างความตระหนักให้กับครูในการปฏิบัติกับนักเรียนอย่างเท่าเทียม

2.4 ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา โรงเรียนควรดำเนินการดังนี้

- 2.4.1 มีระบบติดตามตรวจสอบการดำเนินการของครูอย่างใกล้ชิด
- 2.4.2 มีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานป้องกันและแก้ปัญหานักเรียนทุก

ชั้น

- 2.4.3 มีการติดตามผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ปัญหานักเรียนของครู
- 2.4.4 แต่งตั้ง ชี้แจงแนวทางการจัดกิจกรรมแก้ปัญหานักเรียนให้นักเรียนแต่ละกรณี

2.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนควรดำเนินการดังนี้

- 2.5.1 มีการประชุมชี้แจงผลดีให้ผู้ปกครองทราบอย่างต่อเนื่อง
- 2.5.2 มีการติดต่อประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานที่รับการส่งต่อเป็นประจำเพื่อกำหนด

แนวทางการส่งต่อร่วมกันอย่างเป็นระบบ

- 2.5.3 มีการประชุมชี้แจง ผู้ปกครอง ครูประจำชั้นบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงผลการส่งต่อนักเรียน จัดประชุมอย่างน้อยเดือนละครั้ง

- 2.5.4 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามผลการส่งต่อนักเรียนระหว่างอยู่ในการดูแลของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องและรายงานถึงความก้าวหน้าให้ผู้ปกครองทราบ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดควนวิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

1.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยมีการปฏิบัติในทุกข้อและมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แต่มีข้อที่มีการปฏิบัติน้อยและควรส่งเสริมให้มีการปฏิบัติ คือ สถานศึกษามีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคลเป็นระบบชัดเจน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคลเพิ่มเติมจากครูผู้สอนประจำวิชา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง ครูและบุคลากรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบตนเองและรู้จักตนเองให้มากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนวัดควนวิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในชั้นการรู้จักเป็นรายบุคคล ซึ่งใช้เวลาและทรัพยากรมาก เนื่องจากความแตกต่างของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น ภาระงานของครูประจำชั้น และกระบวนการเยี่ยมบ้านที่ต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่าย ครูบางคนเผชิญปัญหาทางเศรษฐกิจ จึงเลือกสอบถามหรือพูดคุยทางออนไลน์ ส่งผลให้การปฏิบัติ

ด้านนี้ลดลง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ญัฐกานต์ รักษา และสายสุตา เตียเจริญ (2565) พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษาควรจัดทำแบบบันทึกและรายงานผลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลในภาพรวมแบบรายห้องหรือระดับชั้นเรียน

1.2 การคัดกรองนักเรียน มีการปฏิบัติทุกข้อและมีการดำเนินการต่อเนื่อง แต่มีข้อที่มีการปฏิบัติน้อยและควรส่งเสริมให้มีการปฏิบัติ 4 ข้อ คือ ครูใช้เครื่องมือในการคัดกรองนักเรียนจำแนกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาและกลุ่มมีความสามารถพิเศษ ครูให้ความรู้กับนักเรียนในการตอบแบบประเมินและเครื่องมือต่าง ๆ ให้ตรงกับความเป็นจริง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการคัดกรองนักเรียน โดยการให้รายละเอียดข้อมูลที่เป็นจริง และครูนำผลการประเมินการคัดกรองนักเรียน มาปรับปรุงเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ข้อที่มีสภาพการดำเนินงานน้อยที่สุด คือ ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ในการคัดกรองนักเรียน โดยการให้รายละเอียดข้อมูลที่เป็นจริง ทั้งนี้เนื่องจากจากผู้ปกครองอาจขาดความเชื่อมั่นและไม่ยอมรับผลการคัดกรองของครู เนื่องจากข้อจำกัดของเครื่องมือและเกณฑ์ที่อาจไม่ครอบคลุมหรือแม่นยำเพียงพอ อีกทั้งกระบวนการคัดกรองใช้เวลา มาก ตั้งแต่การเก็บข้อมูล วิเคราะห์ และวางแผนช่วยเหลือ ซึ่งอาจรบกวนเวลาผู้ปกครอง นอกจากนี้ ทัศนคติในการประเมินและการขาดความต่อเนื่องในการติดตามผล ส่งผลให้การคัดกรองไม่มีประสิทธิภาพและช่วยเหลือนักเรียนได้ไม่เต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปกัสร่า โพธิ์อ่อง (2559) พบว่า มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองเข้าใจถึง ประโยชน์ของการคัดกรอง และหาช่องทางการสื่อสารระหว่างครูกับผู้ปกครองในการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี เพื่อให้ผู้ปกครองให้ข้อมูลของนักเรียนโดยไม่ปิดบัง

1.3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ข้อที่มีสภาพการดำเนินงานน้อยที่สุด คือ ครูปฏิบัติต่อนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา กลุ่มมีความสามารถพิเศษ และกลุ่มปกติ ไม่ให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกจากนักเรียนอื่น ๆ ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน แต่ความแตกต่างด้านความสนใจ ความสามารถ และรูปแบบการเรียนรู้ทำให้การออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับทุกคนเป็นเรื่องยาก ข้อจำกัดด้านทรัพยากร งบประมาณ ครูผู้เชี่ยวชาญ และอุปกรณ์ อาจไม่เพียงพอ อีกทั้งภาระงานของครูที่นอกเหนือจากการสอนยังรวมถึงการออกแบบกิจกรรมและติดตามผล ซึ่งขาดระบบติดตามที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนานักเรียนช่วยเสริมคุณภาพและความภาคภูมิใจในตนเอง จึงควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ทุนการศึกษา โครงการฝึกอบรม หรือกิจกรรมพิเศษ การใช้เทคโนโลยีช่วยออกแบบการเรียนรู้เฉพาะบุคคล เช่น การเรียนรู้ออนไลน์และสื่อโต้ตอบ รวมถึงความร่วมมือจากชุมชนและภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนโครงการและกิจกรรมพัฒนานักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุรินทร์ โพธิ์เหมือน (2553) พบว่า นักเรียนไม่มีโอกาสจัดกิจกรรมตามที่ตนเองถนัด นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษยังขาดการส่งเสริมจากทางโรงเรียน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ญัฐกานต์ รักษา และสายสุตา เตียเจริญ (2565) พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษา ควรมีการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และครอบคลุมนักเรียนทุกกลุ่ม อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

1.4 การป้องกันช่วยเหลือและแก่นักเรียน ข้อที่มีสภาพการดำเนินงานน้อยที่สุด คือ ครูมีการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายในการแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนวัดควนวิเศษ สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา แต่มีข้อจำกัดด้านบุคลากร ครูต้องสอนทุกกลุ่มสาระและชั้นเรียน รวมถึงรับผิดชอบงานดูแลนักเรียน ทำให้ภาระงานเพิ่มขึ้น อาจเกิดความเครียดและจัดการได้ไม่ทั่วถึง โรงเรียนยังขาดบุคลากรเฉพาะทาง เช่น ครูแนะแนวด้านจิตวิทยาและพยาบาล ส่งผลให้การช่วยเหลือไม่ได้ผลเต็มที่ นอกจากนี้ เครื่องมือที่ยังไม่ได้พัฒนาอาจนำไปสู่การวินิจฉัยปัญหาผิดพลาด ส่งผลต่อแนวทางช่วยเหลือนักเรียน อีกทั้งการขาดระบบติดตามและประเมินผลที่ต่อเนื่อง อาจทำให้นักเรียนกลับไปเผชิญปัญหาเดิมซ้ำ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิรัตดา วิชาพร (2558) พบว่า การป้องกันและการแก้ไขปัญหาที่นักเรียนนั้นในชั้นแรกครูที่ปรึกษาจะต้องมีเวลา ในการให้คำปรึกษากับนักเรียนทุกครั้ง ที่นักเรียนมีปัญหา มีเวลาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือนักเรียน และอุทิศเวลาให้กับนักเรียน เพื่อแก้ไขปัญหา ผลงานวิจัย ญัฐกานต์ รักษา และสายสุตา เตียเจริญ (2565) พบว่า ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา สถานศึกษาควรเพิ่มบทบาทของครูแนะแนวในการดำเนินกิจกรรม

1.5 การส่งต่อนักเรียน ข้อที่มีสภาพการดำเนินงานน้อยที่สุดคือ สถานศึกษาร่วมกันวางแผนงานในการส่งต่อนักเรียนกลุ่มมีปัญหา เพื่อให้ความช่วยเหลืออย่างมีระบบ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนวัดควนพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ดำเนินการส่งต่อนักเรียนตามขั้นตอนที่กำหนด ซึ่งอาจล่าช้าและไม่ทันต่อสถานการณ์ นอกจากนี้ โรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ขาดหน่วยงานรองรับ เช่น นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ต้องพึ่งพาโรงพยาบาลหรือหน่วยงานเฉพาะทาง อีกปัญหา คือ ความร่วมมือจากนักเรียนและผู้ปกครอง บางครอบครัวไม่ยอมรับว่าลูกมีปัญหา หรือไม่ต้องการให้เข้าสู่กระบวนการช่วยเหลือจากภายนอก ส่งผลให้การดำเนินงานล่าช้าและไม่เป็นไปตามระบบที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิรัตดา วิชาพร (2558) พบว่า โรงเรียนควรมีการพัฒนากระบวนการพื้นฐานข้อมูล เพื่อให้สะดวกต่อการนำไปใช้ โดยการดำเนินงานตามระบบฐานข้อมูลในการติดตามผลการส่งต่อนักเรียนทุกครั้งอย่างเป็นปัจจุบัน และนิเทศ ติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

2. แนวทางการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดควนพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนควรดำเนินการดังนี้

ใช้ระบบการเก็บข้อมูลแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน SDQ ร่วมกับระบบสุขภาพจิตโรงเรียนวิถีใหม่ School Health Hero ระบบการดูแลช่วยเหลือเด็ก OBEC CARE ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมกลุ่มตามลักษณะเฉพาะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bass (2018) พบว่าการดูแลนักเรียนของครูในสี่ประเด็น คือ 1) การเห็นคุณค่าของความเป็นปัจเจกบุคคลของนักเรียน 2) การให้การสนับสนุนทางวิชาการเพิ่มเติมตามความจำเป็น 3) การให้คำแนะนำอย่างมีส่วนร่วม และ 4) การปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนอย่างยุติธรรม สอดคล้องกับงานวิจัย นูรมาน พิทักษ์สุขสันต์ (2564) พบว่า การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ผู้บริหารควรดำเนินการให้ครูศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลด้วยวิธีการที่หลากหลาย

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรดำเนินการดังนี้

จำแนกกลุ่มนักเรียนใช้แบบวิเคราะห์ข้อมูลรายบุคคล แบบทดสอบที่เหมาะสม แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำเกณฑ์และตัวชี้วัดการคัดกรองนักเรียน ส่งเสริมครูและบุคลากร ใช้เครื่องมือในการคัดกรอง นำผลแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อเนื่อง ชี้แจงให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้าใจถึงการตอบแบบประเมินและเครื่องมือต่าง ๆ สร้างความมั่นใจในการเก็บข้อมูลเป็นความลับ สาธิตวิธีการตอบแบบประเมิน ชี้แจงการให้ข้อมูลของผู้ปกครอง ต้องชัดเจนที่สุด เข้าใจถึงผลการคัดกรองนักเรียนในรายที่เป็นกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา วิเคราะห์ข้อมูลแบ่งกลุ่มตามความสามารถ ส่งเสริมให้เพื่อนช่วยเหลือกัน มีการประเมินความบกพร่องทางร่างกายและการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นูรมาน พิทักษ์สุขสันต์ (2564) พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียนผู้บริหารควรดำเนินการให้มีระบบการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรอง โดยใช้แบบประเมิน (SDQ) ในการคัดกรอง

2.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โรงเรียนควรดำเนินการดังนี้

จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาระบบช่วยเหลืออยู่ในแผนพัฒนาคุณภาพ กำหนดนโยบายการดำเนินกิจกรรมและปฏิทินปฏิบัติงาน ส่งเสริมสนับสนุนเสริมแรงให้กับบุคลากรปฏิบัติงานตามแผน มีการสรุปประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม มีการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง มีกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนบูรณาการ 8 กลุ่มสาระ มีการประเมินผลการปฏิบัติงานรูปแบบออนไลน์ นิเทศประเมินการจัดกิจกรรมชุมนุมตามความถนัดของนักเรียน มอบหมายครูรับผิดชอบกิจกรรมที่หลากหลาย จัดกิจกรรมชุมนุมที่เน้นให้สอดคล้องกับการแข่งขันงานศิลปหัตถกรรม ปฏิบัติกับนักเรียนอย่างเท่าเทียม จัดหาเครื่องมือสื่อการสอน เพียงพอและครอบคลุมเด็กทุกกลุ่ม มีนโยบายการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้นักเรียนแต่ละคนได้รับการดูแลอย่างเท่าเทียมสอดคล้องกับงานวิจัย มาโนช ตัญยงค์ และวัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง (2564) พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรมีการจัดการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่ครูที่ปรึกษา เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.4 ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียน โรงเรียนควรดำเนินการดังนี้

มีระบบติดตามตรวจสอบการดำเนินการติดตามช่วยเหลือนักเรียน บันทึกผลความก้าวหน้าหลังได้รับการติดตามช่วยเหลือ จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ประชุมจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ ติดตามผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน มีนโยบายรายงานพฤติกรรมนักเรียนทุกเดือน แต่งตั้งและชี้แจงแนวทางการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหานักเรียนให้กับนักเรียนแต่ละกรณี ส่งเสริมจัดกิจกรรมหลากหลาย ติดต่อประสานงานและขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกที่มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหานักเรียนเฉพาะทางให้กับนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนากร จันทพันธ์, สีน งามประโคน และลำพอง กลมกุล (2566) พบว่า การแก้ไขปรับปรุง ทบทวน กำหนดมาตรฐาน ซึ่งจะทำให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เกิดการพัฒนาอย่างส่งผลดีแก่นักเรียน ครูที่ปรึกษาและผู้ส่วนเกี่ยวข้อง สามารถเข้าช่วยเหลือ แนะนำ และพัฒนานักเรียน ได้ทันเวลาและมีประสิทธิภาพ

2.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนควรดำเนินการดังนี้

มีการประชุมชี้แจงผลดีและเหตุผลการส่งต่อนักเรียน มีฐานข้อมูลที่ชัดเจน เป็นระบบและปัจจุบัน มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจากหลากหลาย มีการติดต่อประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานที่รับการส่งต่อเป็นประจำ มีการจัดอบรมสาธิตขั้นตอนวิธีการส่งต่อนักเรียน มีการประชุมชี้แจงผู้ปกครอง บุคลากรที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมอย่างน้อยเดือนละครั้ง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามผลการส่งต่อนักเรียนระหว่างอยู่ในการดูแลของผู้เชี่ยวชาญ สอดคล้องกับงานวิจัย นูรมาน พิทักษ์สุขสันต์ (2564) พบว่า ด้านการส่งต่อนักเรียน ผู้บริหารควรดำเนินการให้มีการชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อ โดยใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ของครู

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผู้บริหารควรสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ขั้นตอนให้กับบุคลากรทุกคนในโรงเรียน โดยการกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจนและสื่อสารให้ครูและผู้เกี่ยวข้องเข้าใจตรงกัน
2. ผู้บริหารควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้งานระบบข้อมูล เช่น SDQ, School Health Hero และ OBEC CARE ให้กับครูและบุคลากร พร้อมทั้งจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น เช่น อุปกรณ์ไอที และซอฟต์แวร์สำหรับการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล
3. ผู้บริหารควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานสังคมสงเคราะห์ เพื่อเสริมประสิทธิภาพในการดูแลและช่วยเหลือนักเรียน
4. ครูควรดำเนินงานตามขั้นตอนทั้ง 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข และการส่งต่อ โดยยึดข้อมูลที่เป็นระบบและทันสมัย
5. ปรับแนวทางให้สอดคล้อง ปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน เช่น ขนาดของโรงเรียน ทรัพยากรที่มีและลักษณะของนักเรียน เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรมีการนำแนวทางการจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้ไปทดลองใช้ในโรงเรียนอื่นที่มีบริบทแตกต่างกัน เช่น โรงเรียนในพื้นที่ชนบทหรือในเมือง และประเมินผลเพื่อเปรียบเทียบว่า ประสิทธิภาพของแนวทางนี้เหมาะสมหรือมีข้อจำกัดในบริบทใด
2. ควรศึกษาเพิ่มเติมว่าปัจจัยใดเป็นตัวกำหนดความสำเร็จของการดำเนินงานตามแนวทางที่ได้ เช่น ทักษะของครู การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หรือทรัพยากรที่สนับสนุน โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพหรือการสัมภาษณ์เชิงลึก

3. ควรมีการศึกษาต่อยอดเพื่อพัฒนาแนวทางเฉพาะสำหรับกลุ่มนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เช่น นักเรียนที่มีปัญหาด้านสุขภาพจิต นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีปัญหา หรือกลุ่มนักเรียนที่มีความเสี่ยงต่อการหลุดจากระบบการศึกษา

บรรณานุกรม

- ชนกมณัฐ แสงสี และทินกฤตพัชร รุ่งเมือง. (2564). แนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนทบุรีและพระนครศรีอยุธยา. **วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์**, 6(3), 12-23.
- ณัฐกานต์ รักษา และสายสุตา เตียเจริญ. (2565). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรังสรรค์. **วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร**, 13(1), 112-127.
- ทิตนา เขมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนากร จันทพันธ์. (2566). โมเดลประสิทธิผลการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร. **ดุสิตนิพนธ์ปริญาครุศาสตรดุสิตบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**.
- ธนากร จันทพันธ์, สีน งามประโคน และลำพอง กลมกุล. (2566). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา. **วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์**, 4(1), 77-87.
- นัฏพันธ์ ดิษฐ์เจริญ. (2565). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. **Journal of Modern Learning Development**, 7(3), 321-335.
- นุรมาน พิทักษ์สุขสันต์. (2564). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสาบบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ปัทมรา โพธิ์อ่อง. (2559). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. **วารสารรัชต์ภาคย์**, 10(20), 13-24.
- มาโนช ตัญยงค์ และวัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง. (2564). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดสุพรรณบุรี สหวิทยาเขตพุทไธสง. **วิทยานิพนธ์ปริญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา**.
- วิรัตดา วิชาพร. (2558). แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. **วิทยานิพนธ์ปริญาครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์**.

- ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์ และอัฐพล อินตะเสนา. (2564). แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27. วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา
ท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 5(2), 26-34.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). คู่มือการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียนของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับพัฒนา
พ.ศ. 2563). กรุงเทพฯ: ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐานปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. จาก https://www.planbkk.com/news-detail_197_30267
- สุทิน ทองดวง. (2565). รูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์,
6(2), 367-380.
- สุรินทร์ โพธิ์เหมือน. (2553). ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัด สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏบุรีรัมย์.
- Bass, L. (2018). Caring for high school students in transcultural spaces: accessing student
voice. *International Journal of Leadership in Education*, 22(4),
421-438.